

Emi-Simone Zawall

”Han skjuter som en gud och är listigare än alla andra och misslyckas aldrig”

Kan man göra ett nummer om vapen utan att rådfråga Jan Guillou? Vi vågade inte ta risken utan bad Emi-Simone Zawall ringa upp honom. Det blev ett samtal om svensk vapenindustri, tjuvningen med jakt och tillverkningen av Arns svärd.

Emi-Simone Zawall: Om man tittar på hjältarna i dina böcker märker man att det finns en viss typ av personlighet som återkommer i olika former. Jag menar: den typiska hjälten hos dig är en person som inte tvekar inför att ta till våld eller vapen och ibland till och med döda för att skipa det som han uppfattar som rättvisa.

Jan Guillou: Ja alltså, de karaktärerna är militärer. Och de hanterar våld på ett annat sätt än busar och kriminella eller skurkarna i berättelserna. Det gör de därför att de lyder order, därför att de är professionella eller döljer sig bakom en professionell attityd. Deras våld är därmed alltid snabbt, skoningslöst och på intet sätt hjältemodigt. Skurkarna har aldrig en chans därför att de ställs mot militärer.

EZ: Men skurkar säger du. Jag sa *hjältar*. Jag tänkte alltså snarare på sådana som Erik Ponti i *Ondskan* eller Arn – han är en ren hjältefigur, men han kan ju fortfarande ta till våld för att försvara sina åsikter.

JG: Jo, jo men jo, vänta nu. Hos Hamilton, som jag trodde du syftade på här, så är alltså våldet ett antiunderhållningsvåld. Till skillnad från i amerikansk film så ligger Hamilton aldrig i underläge och sprattlar på golvet eller blir upphängd i tortyrställningar eller någonting sådant för att sedan på ett rättmätigt sätt kunna ta ut en sorts biblisk hämnd. Det är den uppställningen eller problemformuleringen som kännetecknar underhållningsvåld och det är den som jag polemiserar mot. Jag visar en annan bild.

Carl kände hur sanden rann ur timglaset för honom. Han hade ofta tränat sådana här situationer, men nu var det verklighet. Han hörde instruktörens röst bortifrån San Diego. Du har två alternativ. *Skjuter du den jäveln så har han sjuttiofem procents chans att träffa dej med sin automateld och du har tjugofem procents chans. Så om han inte ger sig, räkna till fem och tryck av.* Carl hade räknat till mer än fem. Mjukt kramade han av avtryckaren med siktet rakt in ovanför den punkt där revbenen växer samman med bröstbrosket. (*Coq Rouge*, s 406)

När det gäller Erik Ponti så är problemet något anorlunda. Då handlar det alls inte om militärt våld utan om en moralfråga: om våldet är berättigat. Och ibland är det så i Erik Pontis fall. Och ibland är det inte så. Och ställningstagandet ska förhoppningsvis vara att försöka klura ut när det ena gäller och när det andra gäller.

JG: Det är två helt olika saker. I Hamilton-böckerna och *Ondskan* rör det sig om två helt olika sätt att både nalkas våldsproblemet och att skildra det.

EZ: Jag förstår det. Men jag tänker på Arn, eller någon av karaktärerna i Arn-böckerna, som Birger Jarl eller Yüssuf Saladin.

JG: Ja, Arn är en tredje variant. Hans våld är alltid gott eftersom det sker enligt Guds vilja. Och det är en – kunde man tro – nästan utdöd föreställning, men den har ju återkommit i vår tid.

EZ: Men om vi tar Arn som exempel då, finns det något problematiskt i att använda vapen för att skipa rättvisa?

JG: Nej, inte i den miljö och i den tidsanda och i den trosvärld som Arn lever. Där är dödandet rätt och slätt ett uttryck för Guds vilja.

EZ: Hör våld och politisk makt ihop då, tycker du?

JG: Sedan urminnes tider. Det är, det är (skratt) ett evigt problem i den mänskliga samvaron. Sedan någon av våra förfäder var först med att ta upp en gren och sedan sätta fast en sten i ändan på grenen.

EZ: Kan du mycket om vapen tycker du?

JG: Javars. Eftersom jag innehar handvapen och handeldvapen som det heter, så vet jag ju hur de fungerar.

Jag jagar ju rätt mycket och det har förstås gett mig en god uppfattning om vilka kulor och vilken ammunition man använder på långt avstånd och vad man använder mot stora och kraftfulla djur där man behöver en annan typ av vapen än när det gäller rådjur eller någonting sådant.

EZ: Skulle du kunna beskriva *varför* du är intresserad av att jaga?

JG: Ja, det är en djup upplevelse som är svår att förklara för människor som inte är naturmänniskor. Men om man som jag har levt med ett brinnande naturintresse sedan jag samlade ormar och fjärilar som liten pojke, och var fältbiolog och sådant där, och då naturligtvis var motståndare till jakt, så... Det är naturmuppens ytterst respektabla, naturliga inställning, att varför ska man, när man inte behöver det för sin försörjning, döda de djur som man älskar att betrakta? Men när jag introducerades för jakt – ganska sent, för trettio år sedan – så var den upplevelsen skillnaden mellan att iaktta naturen och att delta i den. Jägarens upplevelse av naturen är oerhört mycket mer intensiv än iakttagarens. Om jag går ut för att som naturintresserad kanske se några

Arn nickade att han förstätt. Men sen spände han plötsligt sin båge hela vägen och siktade som det såg ut en armlängd ovanför den kalv som stod bäst till och lät pilen gå utan att tveka. De hörde inte hur pilen träffade men såg hur den träffade kalven som stod stilla som om den inte förstätt att den hade döden inom sig. [...] Pilen hade slagit igenom kalvens båda lungor och trängt ut på andra sidan.
(*Vägen till Jerusalem*, s 252)

rådjur på min kvällspromenad, så händer det ibland att jag gör det. Om jag går ut som jägare, så kommer jag *alltid* att se rådjur.

EZ: Men det här med vapnet då, eller användandet av vapen: finns det någon särskild tjusning i det?

JG: Ja. Det finns det och de som förnekar det är rädda för att bli betraktade som grobianer. Det är därför många jägare säger att dödandet inte är ett dugg viktigt utan att det är själva naturupplevelsen och så vidare, och så vidare. Vilket i så fall innebär att de lika gärna hade kunnat gå ut med en svampkorg. Dödandet är en sorts höjdpunkt i jaktupplevelsen och den är oerhört intensiv... och oerhört svår att förklara. Men den sitter väldigt djupt i våra mänskliga gener. Jag tror nämligen att om den mänskliga historien skulle vara, vi säger att den är en meter lång, så har vi jagat i niohundra tionio millimeter. Det är bara på sista tiden, sista ögonblicket i vår mänskliga historia, som vi har kommit på att man ska skriva böcker och tala i telefon och sådant.

EZ: Men om man då tänker att så mycket tid av mänsklighetens historia är ägnad åt jakt så är det ändå en väldigt liten del där man bedriver jakt med moderna vapen. Hur tror du det skulle vara att döda på ett mer primitivt sätt, skulle du kunna tänka dig det? Med kniv eller med händerna, eller med en sten eller...?

JG: Nej, absolut inte. Att våra förfäder gjorde det berodde på deras begränsade tekniska resurser. Men ingen jägare vill att djur ska plågas. På stenåldern jagade vi familjevis och det var de yngsta och snabbaste männens uppgift – även om vi alla hade uppgifter i jakten – att springa fram till uroxen och tillfoga den en dödande skada. Så fort vi hade ett blodspår skulle vi komma att ta den där uroxen, förr eller senare – den skulle inte komma undan blodspåret. Men då kunde den ju få lida i två dygn innan jakten var avslutad. Det var säkert inget problem för våra förfäder eftersom de var hänvisade till den tekniken. Men det vore avskyvärt att ge sig in på något sådant idag.

EZ: Du hade en TV-serie, "Guillou på jakt"; känns det viktigt att förmedla tjusningen med jakt till andra?

JG: Ja, det gör det, därför att jakten är ett av de mänskliga områden som är sämst skildrade i littera-

tur o
gonti
va in
orsak
grafis
rike
mena
skjut
missi
skild
falsk
EZ:
själv
JG:
att p
ring
len k
berä
gare
skrin
nat:
mar
näte
arta
med
E
som
J
villi
att j
kon
oer
hur
om
ton
isbj
må
bjö
ett
E
J
cia
var
l
20

tur och journalistik, beroende på att de som vet någonting om jakt inte kan skriva, och de som kan skriva inte vet någonting om jakt. Det är den viktigaste orsaken. All jaktlitteratur domineras av den pornografiska inställningen: det är den oerhört framgångsrike mannen som i slutet alltid lyckas med en fenomenal penetrering. I det här fallet då med kulan. Han skjuter som en gud och är listigare än alla andra och misslyckas aldrig. Det är precis så som pornografin skildrar vårt sexliv: oerhört enahanda och oerhört falskt. I båda fallen skulle jag säga.

EZ: Har du fått uppskattning för det tycker du själv?

JG: Ja, det har jag. Alltså, alla jägare vet ju om att porrskildringarna i svensk jakt är just porrskildringar. Det vet man ju av egen erfarenhet. I båda fallen kan jag säga (skratt). Ett försök till hederligare berättelser uppskattas faktiskt, tror jag, av många jägare. Men problemet är ju att de som ogillar det jag skriver om jakt sällan hör av sig. Som med allt annat: det är roligare att ge någon beröm eller instämmande än att komma med klagomål... Ända tills nätet kom igång, men många av de mest grobianartade jägarna är inte skrivkunniga så att de kan förmedla sina tolkningar.

EZ: Men du har inte uppfattat ditt jaktintresse som kontroversiellt på något sätt?

JG: Nej, jag har inte stött på några särskilda illvilligheter från något håll och det tror jag beror på att jag försöker sätta in jakten i ett sammanhang. En konventionell skildring av isbjörnsjakt går ut på hur oerhört tapper jägaren är, hur farlig isbjörnen är och hur elegant och modigt han till slut dödar isbjörnen; om jag berättar motsvarande berättelse så kommer tonvikten att ligga på eskimåernas förhållande till isbjörnen, betydelsen av att döda isbjörnar för eskimåer, betydelsen av att kunna sälja en och annan isbjörn till galna västerlänningar eftersom man kan få ett nytt dagis för saken, och så vidare. Alltså...

EZ: Du har ett annat perspektiv...

JG: ... jag gör en mycket bredare och en mer social och politisk skildring av jakten än vad som är vanligt.

EZ: Sverige exporterar alltmer krigsmateriel: 2008 var ett rekordår (12,7 miljarder kr) och 2009

Han gick långsamt fram mot den sovande mannen, drog sin kniv och tänkte efter. Det var ungefär samma möjlighet till buller, förutsatt att ljuddämparen fungerade. Men han hade alltid varit misstänksam mot ljuddämpande pistoler, de skapade så många felmöjligheter. Ett normalt pistolskott skulle förstöra allting. Sprattel och bråk från någon som dog med avskuren hals var inte heller bra.

Men ändå något bättre.

Han gick runt mannen och stoppade tillbaks pistolen i sitt fäste på ryggen, bollade över kniven i höger hand och la vänster hand runt offrets mun och haka samtidigt som han drog lätt bakåt för att få upp hakan och fäste för kniven. Sen höll han den sprattlande ryckande kroppen en stund medan blodet plaskade ner mot stenväggen, det lät oroväckande mycket.

(*Vendetta*, s 388)

likaså (13,5 miljarder kr). Vad tycker du om att Sverige har en viktig inkomstkälla i vapenindustrin?

JG: Det tycker jag är alldeles utmärkt. Det finns en oerhörd politisk fara i att USA, vilket de försöker skaffa sig, får monopol på all vapentillverkning i världen. Så att vi alla tvingas använda amerikanska vapen.

USA och Ryssland är de två största vapenexportörerna i världen, Ryssland gick för två år sedan om USA i pengar mätt, vilket är ganska talande. Vapentillverkning är ett politiskt medel för supermakter att skaffa sig mer inflytande.

EZ: Sverige är ju också ett av världens vapentätaste länder, efter USA, Jemen, Finland, Schweiz, Irak...

JG: Jo men Finland och Sverige är ju jägarnationer. I Sverige har vi 300 000 jägare och ett stort

Hur säker är du på att du kan träffa en helikopter med det där?" frågade Carl och nickade åt Åke Stålhandskes granatgevär. "Vad har du för stridsspets förresten?"

"Pansarbrytande, så det kan gå", svarade Åke Stålhandske.

"Såg du vad det var för vapen?" frågade Carl vänd mot Luigi.

"Jag tyckte också det såg ut som en Hellfire, Irak-krigets segervapen och allt det där", svarade Luigi lugnt medan han spanade mot horisonten.

(*Vendetta*, s 511)

antal sportskyttar, och redan det blir ett par miljoner. Det är liksom inte så krigiskt eller blodigt som det verkar.

EZ: Nej. Men till exempel Schweiz har ju vissa värnpliktslagar som innebär en skyldighet att alltid ha vapen till hands om man skulle bli inkallad.

JG: Ja, jag tror att vi har avskaffat det systemet i Sverige att varje hemvärnssvensk skulle ha en AK4:a stående i garderoben. Det ledde till en del obehagliga förvecklingar, plus att nu ska de där vapnen vara inlåsta.

Jag tror att Schweiz liksom Sverige kommer att se över den där lagstiftningen (skratt).

EZ: Jag tänkte fråga i alla fall om du är för eller emot en liberal vapenlagstiftning, generellt.

JG: Ja alltså, det beror på. Jag tycker ju att den svenska vapenlagstiftningen är rätt strikt och rätt begriplig och rätt bra. Jakt är en tillåten syssla. Om man kan visa att man är jägare så ska man ha rätt att inneha vapen. Om man är en ostraffad person vid sunda vätskor och allt sådant. Att få licens på pistol är tillräckligt svårt tycker jag: man ska skjuta tre guldserier under godkända kontrollerade förhållanden. Det betyder att man ska träffa en femkrona på tjugofem meters håll. Och det där är rätt svårt, vilket är meningen för det innebär att sådana som Runar Sögaard inte kan skaffa sig pistol. Han valde ju att istället skaffa sig jaktvapen. Och då kan jag tycka att det var lite för enkelt för hans del, för han ville ju inte ha jaktvapen för att jaga, han ville använda dem för att skydda sig och sin familj mot galningar. Söker man licens för det ändamålet så kommer man aldrig att få vapenlicens. Om man antytt att avsikten är att skydda människor. Och detta tycker jag är alldeles utmärkt. Den amerikanska vapenlagstiftningen tycker jag däremot är alldeles vansinnig. Att vem som helst kan gå in och bara anonymt köpa en fruktansvärt kraftfull revolver i en järnhandel.

EZ: Finns det någon gräns då, för hur många vapen som kan finnas i ett samhälle? Om man till exempel tänker på USA där gränsen kanske redan kan betraktas som överskriden ...

JG: Ja, vid en viss nivå. Låt oss säga att USA är ett sådant land som sedan länge passerat en tänkt maximinivå, vilken som helst – då blir det egentli-

gen inte värre om det finns fler vapen: det är illa nog som det är.

EZ: Jag har läst någonstans att du har låtit tillverka Arns svärd.

JG: Ja.

EZ: Det stämmer?

JG: Det stämmer.

EZ: Hur kommer det sig att du gjorde det?

JG: Ja, tack vare sir Walter Scott.

EZ: Jaha?

JG: Alltså, Ivanhoe och Robin Hood – 1100-1200-talet är en jättegrej i England. Lajvare och sådana, om de ska klä ut sig till något så är det från Robin Hood- och Ivanhoe-tiden. Och det har medfört att det i England finns ett stort antal specialister på att med ursprungliga metoder tillverka, på riktigt så att säga, just de vapen som Ivanhoe och Robin Hood hade i sina händer.

EZ: Jaha.

JG: Därför gjorde jag två beställningar till en sådan – Bladesmith ska det heta för det är finare än Blacksmith. Det ena var ett svärd tillverkat av en cisterciensermunk med bakgrund i Tempelriddareorden år 1165 åt en man som var sjutton år gammal. Och då fick jag det svärdet med den tidens teknik.

EZ: Oj.

JG: Och nästa beställning var ett svärd tillverkat av tempelriddare i deras smedjor i det heliga landet år 1190 för en man som var fyrtio år och hade över tjugofem års stridserfarenhet. Och de här svärderna kom att kännas och se väldigt olika ut. I tyngden och tekniken och allt möjligt sådant. Det var en fantastisk känsla, en sorts inspiration att hålla i de där tingestarna och sedan föreställa sig vad den unge Arn gjorde med dem, vad som var möjligt att göra med det stora som inte var möjligt att göra med det lilla och tvärtom. Det skaffade mig en sorts säkerhet, för bortsett från att de också är kul souvenirer på väggen så skaffade de mig under författandet en sorts säker känsla för hur det gick till när Arn höll dem i sina händer.

EZ: Avslutningsvis har jag gjort en lista på ord som handlar om vapen eller är relaterade till vapen, som jag undrar om du skulle vilja associera från. Det vill säga: säga det första du tänker på. Vill du göra det?

JG:
EZ:
JG:
EZ:
JG:
eller se
EZ:
JG:
EZ:
JG:
Carl-G
EZ:
JG:
EZ:
JG:
EZ:
JG:
EZ:
JG:
skoskap
400 ood
JG:
EZ:
ningen
JG:
EZ:
JG:
EZ:
JG:

JG: Mm
EZ: Det är inte så många ord. Först: Kalasjnikov.
JG: Befrielseörelse.
EZ: James Bond.
JG: (skratt) "Walther" stavas W A L T H E R, 7,67 eller senare "Beretta" med 9 mm.
EZ: Dresden.
JG: Eldstorm/krigsförbrytelser.
EZ: Carl-Gustaf.
JG: (skratt) Mitt eget favoritgevär är av märket Carl-Gustaf.
EZ: Älgstudsare.
JG: Allmogejakt.
EZ: Lasersvärd.
JG: Barnprogram.
EZ: Svensk Jakt.
JG: (suck) Reaktionära stalinister.
EZ: Schöningenspjuten.
JG: Vad hette de?
EZ: Schöningenspjuten.
JG: Vet ej.
EZ: Det är det äldsta exemplaret av ett människoskapat vapen, en samling av åtta träspjut från 400 000 före kristus ...
JG: Det bör det vara, ja.
EZ: ... som upptäcktes i en gruva i tyska Schöningen på 1990-talet.
JG: Det kan stämma.
EZ: Det stämmer. Massförstörelsevapen.
JG: Kärnvapen.
EZ: Pacifism.
JG: Godhjärtade människor.

Nu togs svärdet från altaret och placerades rakt över hans mors grav mitt framför honom med fästet riktat mot altaret och svärdsspetsen mot Arn. Det var ett underbart vackert svärd med en klinga som blänkte av vitt hårdstål av ett slag som Arn aldrig sett. Svärdets fäste var utformat så att de förgyllda parerstängerna bildade ett kors och över korsets tvärlå fanns en text präglad som inte kunde missförstås: IN HOC SIGNO VINCES, i detta tecken skall du segra, det vill säga endast i detta tecken kan man segra, insåg Arn genast. Svärdets fäste var utformat precis efter Arns händer, han mättade och såg att det skulle ligga i hans hand som en del av honom själv. Förgyllningen blänkte nygjord, i starkt solljus skulle man få en säkrare känsla av sina parerslag genom guldets glans, ty med rikedom eller förhävelse hade förgyllningen alls intet att skaffa."

(Vägen till Jerusalem, s 229)